

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Vakuutusosasto

Pirjo West

Kuntoutuksen uudistamiskomitean kuulemistilaisuus Säätytalolla tiistaina 9.5.2017 klo 9-11.00

Omaishoitajat ja läheiset -liiton kannanotto kuntoutuksen uudistamisen komitealle

Uudistamiskomitealle annettu tehtävä on kunnianhimoinen. On hyvä, että hajanaista järjestelmää uudistetaan ja yhdenmukaistetaan. Aikataulu yhtenäisen kuntoutusjärjestelmän luomiseksi on kuitenkin tiukka. Omaishoitajat ja läheiset -liitto pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia ja haasteita arvioidaan kuntoutujan näkökulmasta unohtamatta sen vaikutuksia maamme 350 000 omaishoitajan arkeen.

Kuntoutukseen liittyviä lakeja tulee yhdenmukaistaa, mutta samalla on varmistettava, että lainsäädäntö vastaa kasvavia kuntoutustarpeita. Lainsäädännön pitää mahdollistaa muun muassa paremmin se, että kuntoutuspalveluita saadaan oikea-aikaisesti myös iäkkäille ihmisille.

Avokuntoutuspainotteisessa järjestelmässä tarvitaan ratkaisuja muun muassa siihen, miten kuntoutustarve havaitaan esimerkiksi kotipalvelun ja ikäihmisten kohtaamisissa sekä miten hoivaa antavien yhteisöjen osaamista kuntoutusasioihin saadaan lisättyä. Tulevien hoitoalan ammattilaisten kuntoutusosaamista tulee lisätä ja kuntoutumista edistävä työtapo sisällyttää koulutukseen.

Laitoshoitoa vähennettäessä omaisten vastuu hoidon ja hoivan järjestelyistä lisääntyy. Tämä edellyttää avokuntoutuksen menetelmien kehittämistä ja räätälöidyn tuen lisäämistä omaishoitajille. Tällä hetkellä omaistaan kotona hoitaville säilytetään jo kohtuuttomia lisätehtäviä mm. kotiutettaessa henkilöitä sairaaloista yhä nopeammin ilman riittävää kuntoutusta. Uudistuksella on korjattava tällaiset epäkohdat turvaamalla omaishoitotilanteissa oleville riittävät kuntoutuspalvelut ja muu tarvittava tuki.

Kuntoutuspalveluita ja resursseja tulee johtaa ja ohjata kokonaisuutena, jotta mm. vastuu moniongelmaisten henkilöiden kuntoutuskokonaisuudesta selkiytyy. Koordinaation parantamisen rinnalla tulee julkista palvelutuotantoa, järjestöjen tarjoamia palveluita ja yrityksiä kannustaa niin, että kuntoutuja otetaan toiminnan keskiöön. Asiakkaan tulee saada riittävästi tietoa tarvittavien kuntoutuspalvelujen saatavuudesta ja palvelujen tulee olla helposti saavutettavissa. Kuntia tulee kannustaa yhteistyöhön järjestöjen kanssa.

Jos kuntoutuspalvelut tulevat osaksi valinnanvapauslainsäädäntöä, on turvattava erityisesti paljon palveluja tarvitsevien mahdollisuus saada maksutta palveluohjausta ja puolueetonta tukea valinnoilleen. Kuntoutuksen uudistamistyössä on löydettävä keinoja myös siihen, miten haja-asutusalueilla kuntoutuksen valinnanvapaus mahdollistetaan.

Lähellä ja tukena

24.4.2017

Liitto pitää hyvänä sitä, että kuntoutus nähdään prosessina. On tärkeää, että kuntoutuksen prosesseja tarkastellaan kuntoutujalle ja laajemmin mm. omaishoitoperheelle saatavan lisäarvon näkökulmasta. Hiljattain päätynyt kokeilu vastaanotolla annettavasta harkinnanvaraisen kuntoutuksen suorapäätöksestä sai asiakkailta hyvää palautetta. Myös kuntoutuspäätösten tekeminen tehostui. Tällaisia kuntoutukseen liittyviä hyviä käytäntöjä ja prosesseja tulee kehittää lisää.

Palvelutarpeen arviointiin pääsyyn tulee olla matala kynnys ja palveluohjaukseen on varattava riittävästi resursseja. Ohjauksen ja varsinaisten kuntoutuspalveluiden tulee säilyä lähipalveluina. Kuntoutuksen asiakasmaksut ja omavastuuosuudet tulee säätää niin, että ne eivät heikennä omaishoitoperheiden toimeentuloa ja estä palveluiden käyttöä.

Kuntoutuksen uudistamisen avainsanoja ovat **yhdenvertaisuus, kustannustehokkuus, vastuunjako, asiakaslähtöinen kuntoutus, saumattomuus** sekä järjestelmä, joka **tukee ja vahvistaa kuntoutujaa**. Näiden hyvien tarkoituserien toteuttamisessa ja linkittämisessä Sote -uudistukseen sekä mahdolliseen valinnanvapausuudistukseen tulee hyödyntää kokemusasiantuntijuutta.

Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntämisperusteiden muutoksen (1.1.2016) seurauksena ilmeni useita epäkohtia:

- Yhdenvertaisuus ei toteutunut, kun esim. vaikeasti vammaisia lapsia ja nuoria siirrettiin Kelan kuntoutuksen piiristä kuntien vastuulle, joilla ei ollut riittäviä valmiuksia ottaa näitä asiakkaita vastaan. Paljon kuntoutusta tarvitsevat joutuivat myös maksamaan kunnan palveluista selvästi enemmän kuin Kelan kuntoutusta saaneet.
- Kustannustehokkuus oli osittain näennäistä kuntoutusten leikkausten siirtyessä lisääntyneisiin avun tarpeisiin toisaalle. Asiakkaiden on ollut vaikea käsittää, että Kela ei kuntoutuksen asiantuntijana huomioi kuntoutuksen merkitystä edes silloin, kun kuntoutussuunnitelmassa ja terapeuttien lausunnoissa selvästi ilmenee, kuinka eri terapiat edistävät aktiivisuutta kuntoutujan omassa arjessa.
- Asiakaslähtöinen kuntoutus ei aina toteutunut, kun kuntoutusta ei enää myönnetty. Useissa kunnissa ja kuntayhtymissä ei aina tunneta riittävästi lain muutoksia. Tavoite kuntoutuksen siirtämisestä normaaliin arkielämään jäi toteutumatta.

Uudistuksen tärkeänä tavoitteena on yhdenvertainen kuntoutusjärjestelmä. Omaishoitajat ja läheiset -liitto haluaa korostaa, että yhdenvertaisuus ei saa tarkoittaa samoja palveluja kaikille vaan räätälöityjä, tarpeen mukaisia palveluja jokaiselle. Pelkästään kustannustehokkuuden ei pidä ohjata kuntoutusta. Kuntoutusjärjestelmän tulee tukea asiakkaan toimintakykyä, osallisuutta ja arjessa selviytymistä.

Helsingissä 24.4.2017

OMAISHOITAJAT JA LÄHEISET -LIITTO RY

Anneli Kiljunen
puheenjohtaja

Marja Tuomi
toiminnanjohtaja